

Bornholmerminder

Bornholm 2020

Vi tog fri fra Corona-problemerne, masser af sprit og mundbind og så 14 dage til klippeøen Bornholm.

Udstyr: Ford Kuga, Eriba Nova 530 GI med cykelstativ bagpå, Isabella Snowboy, Weber grill Q 1200, Thule cykelholder Ride on, 2 cykler. Bilkort, 1:200.000, cykelkort 1:50.000.



Hvordan kommer vi dertil, har først brugt natfærgen Køge – Rønne, men da vi skulle afsted søndag var dette helt umuligt, færgen helt fyldt op, bornholmerne er knapt så selvforsynende, som de lyder til. Ellers en fin rute, de lokale, yngre, har tæpper og sover på gulvet eller også er der en "sovesal" med åbne 2 etager brikse. Vi tager nu gerne en

kahyt, selv om det er den dyreste del af færgebilletten. En lille sjov detalje. Skibet er jo helt nyt, bygget i Finland, men på herretoilettet dufter det som i gamle dage. Begrundelsen: "indretningen af toiletrummen var udliciteret til et finsk selskab, som har brugt gammeldags porcelæn tisse-kummer".

Så vi kom lige i transit Malmø Ystad. Her var vi så uheldige at ankomme 2 minutter før færgeafgang, godt nok var det færgen før vores reservation, men vi fik tilbudt at komme med på chancen. Det tog vi imod, uden at tænke på, at det var den gamle, ustabile, med meget lidt plads på bildækket, Max Mols. Så hele turen sad jeg i 2 meter høj bølgegang og tænkte på, hvordan pokker jeg skulle få vogntoget ud fra færgen. Det var svært, men 10 cm er jo rigelig friplads. Siderne kunne jeg se i spejlene, men campingvognens øverste hjørner og færgens indadvendte skrå vægge var ikke betryggende. Gør det aldrig mere. Til orientering: normalt kører man blot rundt på begge færger, dog måtte vi bakke på Rønne – Køge, der skulle stuves lidt kraftigt.



På grund af aftaler i København kunne vi først sejle om aftenen, så selv om vi kom over Sverige, landede vi alligevel på Bornholm efter campingpladsens lukketid. Kunne nok have fået en aftale, men vi tog nu alligevel en rasteplass, som vi tidligere havde brugt. Den var hel tom, så det gik fint, ned med benene, tanken, som stadig indeholdt vandet fra vores piratcamping i ved Nyborg, under vognen og så aftenhygge, overnatning og næsten morgen afsted til **Hasle Camping**, et sted som vi gerne besøger igen.

Da vinterteltet var hængt på campingvognen og grillen stillet frem var vi klar til en lille tur nordpå med bilen.

Der er fine, store nummererede veje (inklusiv fartkontroller, politiet har vist for lidt at lave uden for ferietiden), men også mange spændende små veje, hvor man så bare må tage lidt hensyn ved passage af modkørende.

Hasle – Helligpeder – Vang – Slotslyngen – Hammershus og retur til Hasle



Det er håbløst at komme om ved alle de små fiskerlejer, men første sted vi gjorde ophold, var ved **Helligpeder**, et lille idyllisk sted som i sommertiden er fyldt med gæstebåde og turister, men her i efteråret stille og roligt.

Vang havn var næste stop. Lige som ved så mange andre seværdigheder ved nordkysten er der meget stejle nedkørsler, noget som har betydning for cyklister, gode bremser ved nedkørsel, lave gear den anden vej.

Hyggelig havn, en cafe med turistpriser og en gourmet restaurant med gode priser, høje på Bornholm, men bestemt rimelige for en århusianer. Vi kiggede lige lidt ind, havde bestilt bord til en aften senere på ugen. Syd for Vang ligger Vang granitbrud, et kæmpe hul i naturen og med tilhørende kajanlæg, **Vang Pier**. Kajen blev bygget til udskibning af granit til Storebæltsforbindelsen og skulle fjernes efter brug, men som sædvanlig når det offentlige er indblandet, slap pengene op, så der blev ikke lige råd til reetablering, så det undlod man. Gad vide hvad der sker hvis en grusgravejer opfører sig på samme måde? Men efterfølgende har man bygget om, lavet strandbred så området nu kan indgå i mange former for fritidsliv og events. Næste gang vi kommer til Bornholm skal vi besøge kajanlægget og det store område omkring stenbruddet, var kun lige et smut inde og vende.



Fra Vang nordpå er der nogle meget spændende, smalle og stejle småveje. Lidt irriterende at man skal passe så meget på kørslen, at det går ud over udsigten, men et lille ophold ved **Slotslyngen** før man når til **Hammershus**.

Der er et fint besøgscenter, men man kan også bare gå rundt og se, lade fantasien løbe på middelalderruinen, men husk: ingen klatring på murene!



Rønne

Turistkontoret, Bornholms Velkomstcenter, ligger i Rønne tæt ved havnen, så det er oplagt lige at kigge forbi for at få de sidste nye lokalhistorier, advarsel, de bruger turistpriser, så kan du købe dine kort hjemmefra, er det ikke så ringe (eller samlet sammen ved Ferie for alle).



Gør man det, så parkerer man lige over for ved en stor Kwickly, så der er mulighed for lidt proviantering.

Et besøg ved **Torvehallerne**, en meget mindre kopi af de københavnske, en enkelt bod direkte kopi, er på pligtlisten. Vi købte ikke noget, priserne er lige så høje som kvaliteten, men vi havde andre planer for vores ødselhed.

Ud over det dalrede vi bare lidt omkring, tog et par billeder og som sædvanligt vidste Birgit jo godt hvor strikkebutikkerne lå. Fantastisk så dygtig hun er med Google, når bare motivationen er til stede.





De blå er ikke kommet til Bornholm, der er både gule postbiler og røde postkasser.



På vej ud for lige at være sikker på en p-plads ved hjemrejsen, så jeg denne forliste bæltsbåd, skroget en helt klar model for det "skib", jeg for mange år siden havde fornøjelsen af at sejle. Båden var i ringe stand, men de oprindelige trænegler kunne stadig findes, hvis man så ordentlig efter.



Og lad os bare lige tage et billede fra vores aflutningsmiddag, en fantastisk restaurant, som skal besøges igen og igen og....



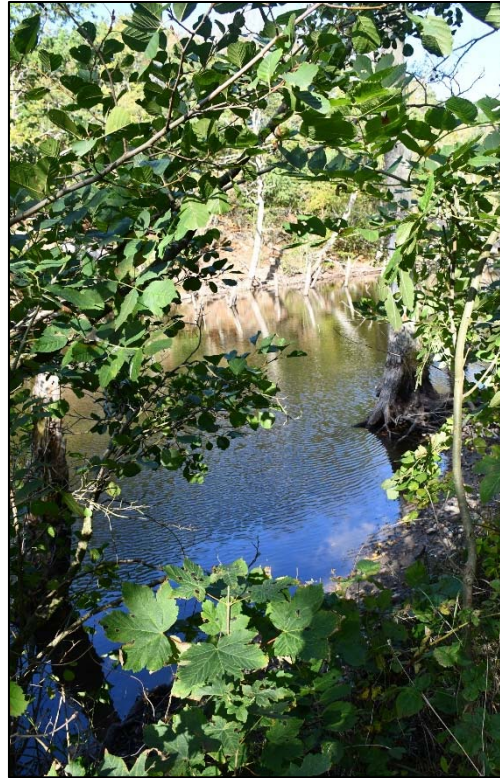
En cykeltur

Vi havde taget det store cykelstativ med, syntes det blev lidt trivielt med kun Hasle som udgangspunkt, så vi kunne tage cyklerne med andre steder hen på øen.



Så det var afsted til **Vang**, start på cykelrute nr. 10 med **Allinge** som mål, lige suppleret med et sidespring til **Hammershus**. Turen indeholder mange flotte naturoplevelser, inklusiv mange stejle bakker, heldigvis lige så mange nedad som vandreture opad.





Og så kiggede vi lige på **Nordbornholms Røgeri**. Efter de lokales udsagn øens bedste fiske-buffet. Den er i al fald god og de 195 kr. er absolut ikke for meget. Onde tunger siger, de andres varer er tørre og kedelige, men så er prisen også kun 135 kr.



Og så fik Birgit et par dage senere sin fødselsdagsfrokost på øens bedste røgeri.

En cykeltur i **Paradisbakkerne** og videre ind i **Almindingen**

Cykelrute 22 går på tværs af øen Rønne-Årsdale. Undervejs krydser den Almindingen, Rytterknægten og Ekkodalshuset.

Vi besluttede at vores tur tog sit udgangspunkt i **Årsdale** med slutmål **Ekkodalshuset**. Turen startede som sædvanligt med en stejl bakke op fra byen, lidt asfaltvej og så var vi inde i Paradisbakkerne, et vidunderligt naturområde, masser af turister lige omkring Rokkestenen, men den gule vandrerute kan absolut anbefales, vi krydsede den et par gange, har gået den, selv om damen på turistkontoret mente den var for krævende. Har du tid, så gør det, men ordentligt fodtøj, noget af ruten går på kanten, skriver kanten af en sø, og med lidt vand hist og her kan det godt være lidt spændende. Vi havde en fin cykeltur, lidt problemer med at finde Ekkodalshuset, hvilket var ret problematisk, da det var her vi skulle have vores frokost. Kørte efter det fine og præcise 1:50000 kort, men turistkortet, som viste restauranten var for upræcis så jeg havde fået den opfattelse af Ekkodalshuset lå på rute 22, det gjorde det ikke. En anden turist kunne fortælle at vi skulle baglæns, ned forbi en vikingeborg, af brochurerne fremgår det, at det er ruinerne af en middelalderborg ved navn **Gammelborg**. Det var ikke en cykelsti, og den sluttede ved en 100 m. lang trappe ned i **Ekkodalen**. Hop, hop. Men så fik vi også vores frokost og fandt nemt tilbage til Årsdale.



Ved ankomst til Årsdale havde kaffetørsten meldt sig, Årsdale var gået i vinterhi, så vi kørte op til **Svaneke**. Fik kaffe og så kanonerne ved røgeriet, der er godt nok mange skanser på Bornholm, og antydningen af et gammelt træskib, et minde om dengang Svaneke blev rig af skibsbyggeri og langtursfart. Og så var det hjem til Hasle og grillen.



Nå, det viste sig at Ekkodalshusets helt store trækplaster var en tartelet med 500 g kylling stuvning, så de der kender Birgit ved, at vi var nødt til at komme igen en anden gang. Det prøvede vi så lige, denne gang med bil, og så var det selvfølgelig lukkedag. Al den elektronik, og så gad han ikke engang se efter, så kan han lære det, kan han. Nå, men mad skulle vi jo have, havde på vores cykeltur set et skilt med **Christianshøj Kroen**, så den fik GPS'en besked om at finde. Det gjorde den fint, først ad landevejen, så en lille fin skovvej, med den konsekvens at vi parkerede helt alen på den eksklusive kros bagside, alle andre havde parkeret pænt og ordentlig på husets forside. Dejligt smørrebrød, godt vi havde sparet lidt på den aflyste norgestur, prisen ok, men lidt dyr når det bare var for at få noget at spise.



Men hun skulle jo have sine tarteletter, nå nej, tartelet, så vi prøvede engang til en anden dag. Panik, p-pladsen var fyldt med biler og en turistbus. Kan vi overhovedet få et bord. Værten sagde "det gør du aldrig mere, der skal reserveres bord mindst en måned i forvejen". Som du kan se af billedet, fik Birgit sin tartelet.



EKKODALSHUSETS GENLYDS-TARTELET
NYBAGT, HJEMMELAVET OG 16 CM. I DIAMETER
CA. 500 GR. HØNS I ASPARGES.

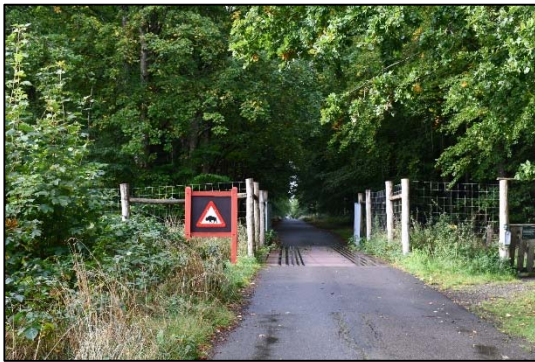
TILVIRKET FRA BUNDEN SOM VORES BEDSTEMOR LAVEDE DEN. FRISKBAGT OG MED 144 LAG SOM EN RIGTIG BUTTERDEJ SKAL BAGES! SPRØD KRUMME OG GODE MUNDRETTE HØNSEKØDSSTYKKER.

NOGEN TAGER DEN TUNGT. DE FLESTE "TAR'-DEN-LETTER" !

VI ANBEFALER BORDRESERVATION PÅ WWW.EKKODALSHUSET.DK

A LA CARTE RESTAURANT EKKODALSHUSET
SIDEN 1993

Bisonskoven skulle selvfølgelig besøges. Der er nogle fine vandrestier (spadserekvalitet), men på kortet også angivet en rute rundt om den store mose. Spændende tur med masser af vandfyldte grøfter at springe over eller balancere på halvrådne grene. Kan lade sig gøre, men ikke anbefales værdig. Der er en flok bisonokser, skriver de, men det kniber nu med at se dem. Vi var så heldige at se friske spor, frisk lugt og enkelte varme klatter. Mødte flere lokale, som havde været der flere gange uden at se kreaturerne. Naturstyrelsen er lidt bekymret, der er ikke kommet kalve de sidste par år, så flokken er ikke så stor, som praler med. Bedre held næste gang, men skovturen i øvrigt dejlig.



Østerlars rundkirke skulle lige besøges. Har man været på Bornholm før, er rundkirkerne ikke så fantastisk anderledes, men et hurtigt kig og så videre.



Pedersker, en lille aktiv landsby på øens sydende.

Meget opreklameret madmarked med friske, lokale madvarer samt produkter fra forskellige kunsthåndværkere (og lidt afrikansk i tillæg). Foregår i sæsonen hver tirsdag kl. 14.58 til 18.02. Markedet foregår i gården til det nedlagte mejeri og en smule indenfor. Mejeriet en spændende ombygning, som nu kan bruges til forskellige event, men som svar på mit spørgsmål om, hvad der skulle foregå: "det ved vi ikke rigtig, det er privat, men vi skal jo ikke udkonkurrere forsamlingshuset lige overfor". De passer på hinanden, de bornholmere. Nå, men vi går ind i gården, "frem med hænderne", et sprøjt passende sprit og så hen til serveringen. Der er styr på det. Lokale ildsjæle, lidt ældre modeller, står klar i en nøje planlagt rækkefølge, så maden, nøje afstemt på en pølsebakke, ikke bliver ødelagt af ukorrekt indtagelse. Rigtig hyggeligt og man kan jo nøjes med at smile højt inden i. Varerne er gode, priser turisttilpassede. Men hold lige øje med deres sennep. Den i glas er mindst 30 kroner dyrere, end hvis du vil nøjes med plastikflaskerne, som kun sælges på Bornholm. Samtlige madvarer kunne købes i brugsen overfor. Priserne var på næsten alt 5 kr. dyrere end brugsen i Hasle.



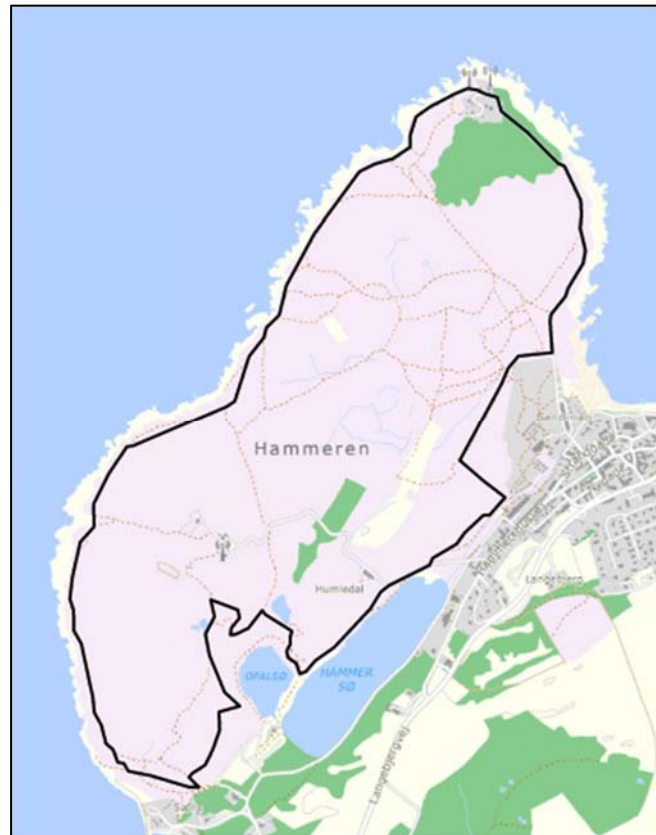
En af de lokale "mænd" fortalte mig omhyggeligt, at det jo er et ombygget mejeri.

Boderne

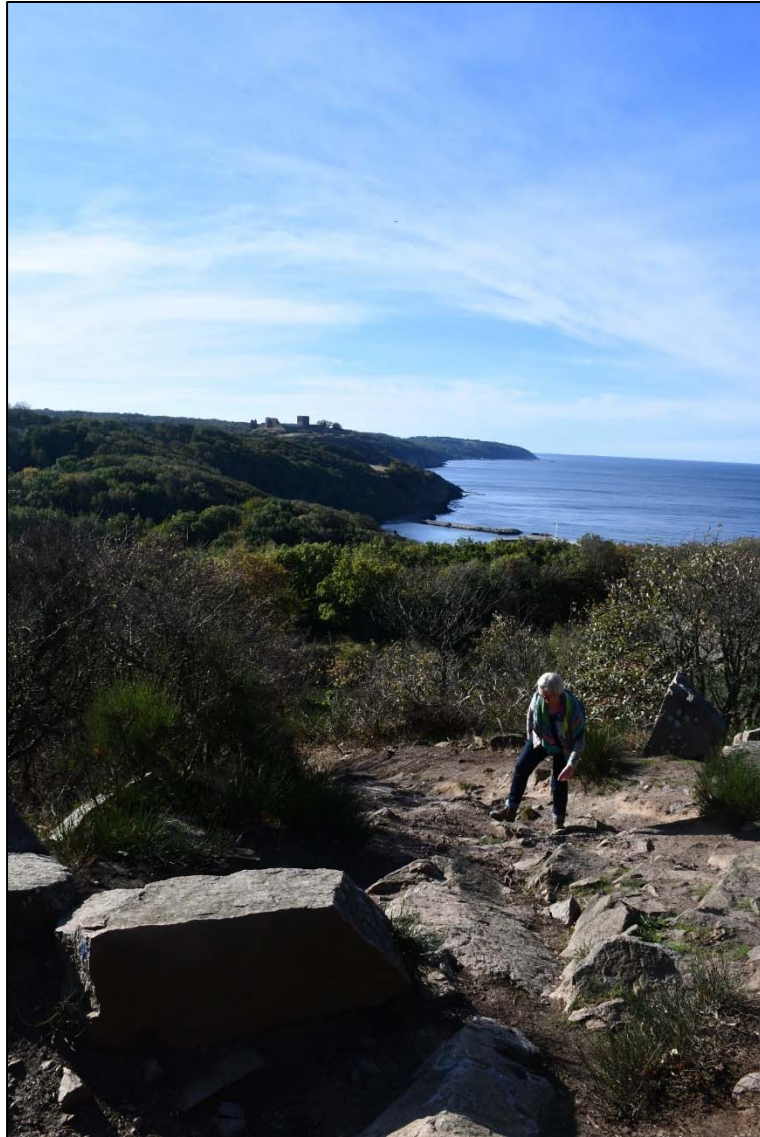
Her er der outlet, damer. Men ikke kun outlet, mange rigtig fine ting fordelt over flere bygninger. Et meget idyllisk sted, som søges af bornholmske damer.



Hammerknuden



Den nordligste del af Bornholm, adgang, med tryk på gang, fra enten Hammer havn eller Sandvig. Turen rund om hele knuden er godt 7 km, Der er en hård udgave, den rigtige, men også mulighed for at kyllinge ud ved at smutte mellem de 2 søer, så vi anbefaler at starte med den hårde tur. I så fald starter man fra p-pladsen lige før Hammer havn og går mod uret rundt. Man kommer så op gennem nogle pragtfulde granitformationer med mange flotte udsigter. Man får også mulighed for at se på både Opalsøen og Hammersø, søer i tidligere granitbrud og pludseligt et totalt overblik over Svaneke. Når man er kommet forbi Svaneke, er resten af turen rimelig nem, en lille smule klatreren og så, når man synes, at nu kan det være nok, Hammershus i det fjerne, og Hammer havn for fødderne. Der mangler et billede af Salomons Kapel, ruinen var overbefolket af (undskyld min racisme) en københavnsk storfamilie, som var i fuld gang med at fotografere uopdragne abekatte, som placerede sig i mange forskellige stillinger på de gamle mure. Min jyske ironi om "gad vide om der kommer nogen med ny mørtel" bed overhovedet ikke på, men så skete der noget. Et par voksne bornholmske damer ankom, den ene RÅBTE straks: "det er strengt forbudt at kravle på ruinerne!!!!", det hjalp, godt nok lidt langsomt, men godt nok lidt ringe, når man tænker på hvor meget problemet har været beskrevet hen over sommeren. Vi brugte 2,5 time på turen. Vi har tidligere med bil været oppe ved Hammer Fyr, flot udsigtspunkt, biladgang fra Svaneke.



Turen starter, på vej mod første top



Kig bagud



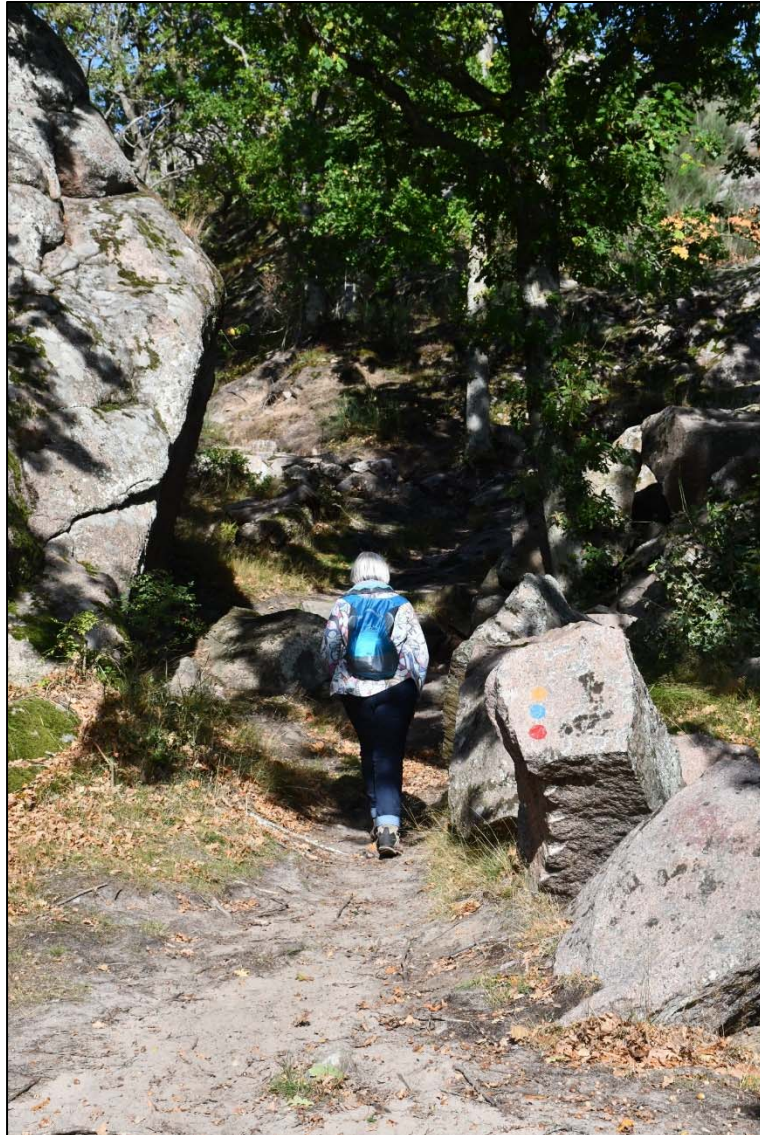
Opalsøen, I baggrunden Hammersø og Svaneke



Så kan tyskerne ha' den



Er der løse sten, så skal der stables varder. Det må have været en af de underjordiske, som har startet.



Op igen, efter første nedgang



Men så fik vi også et kig ud over Svaneke, før vi skulle ned igen



Fyret på Hammer Odde



Hjemme igen, næsten, Hammer Havn

Christiansø, Frederiksø

Vi skulle til Christiansø uanset vejret, så vi bestilte billetter i god tid med mulighed for at udskyde turen. Færgefarten er så vant til det ustabile vejr, så man kan aflyse sin rejse indtil klokken 8 på rejsedagen, få pengene igen eller en anden billet. Vi er begge søstærke, så selv om vejret var middelmådigt, tog vi afsted. Havde godt nok fået en SMS om at afgang var flyttet til en anden havn, vind og bølger gjorde anløb af den sædvanlige havn umulig. Det blev til en hyggelig tur med private lokale guide, fætter Per viste rundt, Ulla var biologen, så tiden var alt for kort. Generelt problem med Bornholm, håbløst at blive færdig med. Vi fik smørrebrød på den lokale kro, meget fint, god ro og betjening. Fætter Per siger de dårlige anmeldelser skyldes alt for store menneskemængder i sommertiden. Ved færgen er der helt sydlandsk stemning. Guiderne står klar til at shanghaje dig ved anløb af øen, ja, der var endda en, som stod ved afgang og så tog med over. Og så kan man købe rigtige Ruths Kryddersild, ikke en af de mange efterligninger, hvor ordet Christiansø lige er smuttet med. Vi kom rundt på øen, så de gamle fæstningsanlæg og kasernebygningerne. Et hurtigt smut over på Frederiksø for at købe sild og så var det ved at være tid for hjemturen.





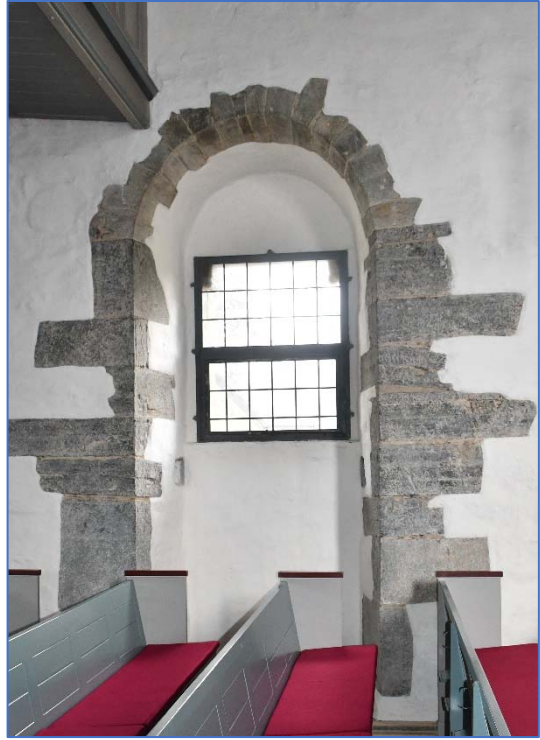




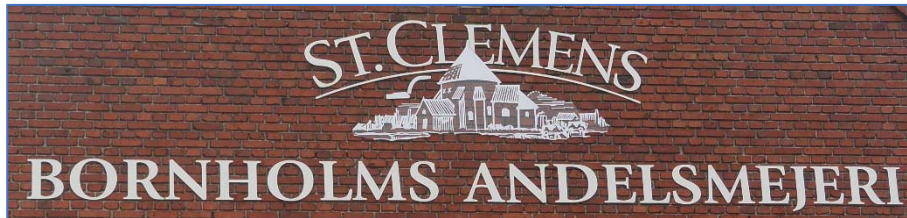
Åkirkeby

Vi var lige et lille smut rundt i Åkirkeby, ville se lidt på de gamle huse, som vi kun fik glimt af, når vi kørte igennem med bilen. En lille gåtur, rigtige, gammeldags Napoleons kager fra en rigtig bager, fantastisk. Og så var der jo lige Åkirke, Birgit havde forberedt sig godt, så hun kunne vise mig, hvordan stilladset havde stået, da man byggede tårnene. 1. etage, store sten fornedet, så mellemstore og så mindre, flytte stilladset op, starte forfra og så store sten fornedet, så mellemstore og så mindre, stilladset op, engang til store sten fornedet, så mellemstore og så mindre. Man kan faktisk godt se det.





Klemensker ligger meget centralt på Bornholm. Man kommer gennem den mange gange uanset om målet er modsatte side, nord eller sydpå. Og så kan man jo ikke undgå at se mejeriet, hvor de laver den opreklamerede Danablu ost. Plastikøerne står på græs lige ved vejkanten.



Hasle er et af de større fiskerlejer, næsten fiskerihavn, dog uden større fiskekuttere, men man kan importere fisk, så McDonalds kan få sine fiskeburgerer. Da man var færdig med havneudvidelsen (så man kunne udkonkurrere Rønne) var fisken væk, så nu bliver havnen mest brugt til, som bornholmerne siger at opbevare vand i. Fint for lystsejlerne i sommertiden. Fine indkøbsmuligheder, altid fint når der både er en brugs og en Sparkøbmand. Et fint lille konditori, som har store problemer med brugsens "hjemmebag". Selvfølgelig er der et fint røgeri med restaurant, og jeg kan da kun anbefale Hasle camping med kort adgang til børnevenlig strand. Lidt for lavvandet for mig, men blot 200 meter længere mod syd er der også dybt og farligt. Hestehuller.



- 1) klippegrund
- 2) moræne
- 3) sand
- 4) muld



